

بنیاد فیریه فواجه نصیر طوسی

قانون راجع به مفا آثار ملی

مصوب آبان ماه ۱۳۰۹

ماده ۱- کلیه آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی را که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده اعم از منقول و غیر منقول با رعایت ماده ۱۳ این قانون می‌توان جز آثار ملی ایران محسوب داشت و در تحت حفاظت و نظارت دولت می‌باشد.

ماده ۲- دولت مکلف است از کلیه آثار ملی ایران که فعلا معلوم و مشخص است و حیثیت تاریخی یا علمی یا صنعتی خاصی دارد فهرستی ترتیب داده و بعدها هم هر چه از این آثار مکشوف شود ضمیمه فهرست مزبور بنماید. فهرست مزبور بعد از تنظیم طبع شده و به اطلاع عامه خواهد رسید.

ماده ۳- ثبت مال در فهرست آثار ملی پس از تشخیص و اجازه کتبی وزارت معارف خواهد بود ولکن ثبت مالی که مالک خاصی داشته باشد باید قبلا به مالک اخطار شود و قطعی نمی‌شود مگر پس از آن که به مالک اخطار و به اعتراض او اگر داشته باشد رسیدگی شود و وظایف مقرر در این قانون راجع به آثار ملی فقط پس از قطعی شدن ثبت بر عهده مالک تعلق خواهد گرفت.

ماده ۴- مالک مال غیر منقولی که مطابق این قانون از آثار ملی می‌توان محسوب داشت و همچنین هر کسی که بر وجود چنین مالی پی برد باید به نزدیکترین اداره مربوطه از ادارات دولتی اطلاع بدهد تا در صورتی که مقامات صالحه مقرر در نظامنامه اجرایی این قانون تصدیق نمودند که از آثار ملی است در فهرست آثار ملی ثبت بشود.

ماده ۵- اشخاصی که مالک یا متصرف مالی باشند که در فهرست آثار ملی ثبت شده باشد می‌توانند حق مالکیت یا تصرف خود را حفظ کنند ولکن نباید دولت را از اقداماتی که برای حفاظت آثار ملی لازم می‌داند ممانعت نمایند. در صورتی که عملیات دولت برای حفاظت مستلزم مخارجی شود دولت از مالک مطالبه عوض نخواهد نمود و اقدامات مزبور مالکیت مالک را متزلزل نخواهد کرد.

ماده ۶- عملیات مفصله ذیل ممنوع و مرتکبین آن به موجب حکم محکمه قضایی به ادای پنجاه تومان الی هزار تومان جزای نقدی محکوم خواهند شد و به علاوه معادل خسارتی که به واسطه عمل خود بر آثار ملی وارد ساخته‌اند می‌توان از ایشان اخذ نمود:

الف - منهدم کردن یا خرابی وارد آوردن به آثار ملی و مستور ساختن روی آنها به اندود و یا رنگ و رسم کردن نقوش و خطوط بر آنها.

ب - اقدام به عملیاتی در مجاورت آثار ملی که سبب تزلزل بنیان یا به تغییر صورت آنها شود.

ج - تملک و معامله بدون اجازه دولت نسبت به مصالح و مواد متعلق به ابنیه مذکوره در فهرست آثار ملی.

اقدام به مرمت و تجدید بنایی از آثار ملی که در تصرف اشخاص باشد باید با اجازه و تحت نظر دولت واقع شود و الا مجازات های سابق الذکر ممکن است به مرتکب تعلق گیرد.

ماده ۷- اموال منقوله که از آثار ملی محسوب و مالک خصوصی داشته باشد باید در فهرست جداگانه به ترتیبی که در ماده ۳ مقرر است ثبت شود.

ماده ۸- برای هر مال منقولی که در فهرست آثار ملی ثبت شده باید یک معرفی نامه در دو نسخه تنظیم شود که وصف اصل و منشا و کیفیت اکتشاف آن را معلوم کند و به یک یا چندین عکس از آن منضم باشد.

یک نسخه از این معرفی نامه در دفتر آثار ملی دولت مضبوط و یک نسخه دیگر مجاناً به مالک مال داده می شود و در هر قسم نقل و انتقال آن مال باید آن نسخه معرفی نامه همراه باشد و آثاری که بر ثبت مال در فهرست آثار ملی مترتب می گردد در تغییر ایادی نسبت به آن مال منفک نخواهد شد.

ماده ۹- با توجه به قانون مجازات اسلامی نسخ شده است.

ماده ۱۰- هر کس اموال منقوله که مطابق این قانون از آثار ملی محسوب تواند شد بر حسب تصادف و اتفاق به دست آورد اگر چه در ملک خود او باشد باید هر چه زودتر به وزارت معارف یا نمایندگان او اطلاع بدهد. هر گاه مقامات مربوطه دولتی اموال مزبوره را قابل ثبت در فهرست آثار ملی دانستند نصف آن اموال به کاشف و اگذار یا قیمت عادلانه آن به تصدیق اهل خبره به او داده می شود و نسبت به نصف دیگر دولت اختیار دارد که ضبط یا بلاعوض به کاشف و اگذار کند.

ماده ۱۱- حفر اراضی و کاوش برای استخراج آثار ملی منحصر حق دولت است و دولت مختار است که به این حق مستقیماً عمل کند یا به موسسات علمی یا به اشخاص یا شرکتهای و اگذار نماید - واگذاری این حق از طرف دولت به موجب اجازه نامه مخصوص باید باشد که محل کاوش و حدود و مدت آن را تعیین نماید و نیز دولت حق دارد در هر مکان که آثار و علایمی ببیند و مقتضی بدانند برای کشف و تعیین نوع و کیفیت آثار ملی اقدامات اکتشافیه بنماید.

ماده ۱۲- حفاری اگر فقط برای کشف آثار ملی و تحقیقات علمی باشد، حفاری علمی و اگر برای خرید و فروش اشیای عتیقه باشد حفاری تجارتهای است. اجازه حفاری علمی فقط به موسسات علمی داده می شود. در ابنیه و اموال غیر منقوله که در فهرست آثار ملی ثبت شده حفاری تجارتهای ممنوع است.

ماده ۱۳- حفاری در اراضی که مالک خصوصی دارد گذشته از اجازه دولت استرضای مالک را نیز لازم دارد. در محلهایی که در فهرست آثار ملی ثبت شده یا دولت پس از اقدامات اکتشافیه آنها را در فهرست ثبت کند مالک حق امتناع از اجازه حفاری ندارد و فقط می تواند حقی مطالبه کند و ماخذ تعیین این حق ضعف اجرت المثل زمینی است که مالک به واسطه حفر از استفاده آن محروم می گردد به علاوه خسارتهای که به مالک وارد می شود و مخارجی که بعد از حفاری برای اعاده زمین به حالت اولیه باید نمود.

ماده ۱۴ - در ضمن عملیات حفاری علمی یا تجارتي، آنچه در يك محل و يك موسم كشف شود اگر مستقيماً توسط دولت كشف شده تماماً متعلق به دولت است و اگر ديگري كشف کرده باشد دولت تا ده فقره از اشيايي كه حيثيت تاريخي و صنعتي دارد مي تواند انتخاب و تملك و از بقيه نصف را مجاناً به كاشف واگذار و نصف ديگر را ضبط كند، هرگاه كليه اشيا زايد بر ده فقره نبوده و دولت همه را ضبط كند مخارجي را كه حفر كننده متحمل شده است به او مي پردازد.

ابنيه و اجزاي ابنيه از تقسيم فوق مستثني است و دولت مي تواند تمام را متصرف شود.

تبصره - مقصود از يك موسم يك دوره عملي است كه مدت آن از يك سال بيشتر نباشد.

ماده ۱۵ - اشيايي كه در نتيجه حفاري علمي كشف شود آنچه سهم دولت باشد بايد در مجموعه ها و موزه هاي دولتي ضبط شود و فروش آنها جايز نيست و آنچه سهم كاشف باشد متعلق به خود اوست.

اشيايي كه از حفاري تجارتي حاصل شده باشد دولت از قسمتي كه به خود او تعلق مي گيرد هر چه قابل موزه باشد ضبط و بقيه را به هر نحو مقتضي بداند نقل و انتقال مي دهد فروش اين اموال از طرف دولت به مزايده خواهد بود.

ماده ۱۶ - متخلفين از ماده ۱۰ و همچنين كساني كه بدون اجازه و اطلاع دولت حفاري كنند ولو در ملك خودشان باشد و كساني كه اموال آثار ملي را به طور قاچاق از مملكت خارج كنند محكوم به بيست تومان الي دو هزار تومان جزاي نقدي خواهند شد و اشياي مكتشفه هم براي دولت ضبط مي شود.

حفر اراضي و عمليات نظير آن در صورتي كه به قصد كشف آثار عتيقه واقع نشده باشد مستوجب مجازات سابق الذكر نخواهد بود.

ماده ۱۷ - كساني كه بخواهند تجارتي اشياي عتيقه را كسب خود قرار دهند بايد از دولت تحصيل اجازه کرده باشند و همچنين خارج كردن آنها از مملكت به اجازه دولت بايد باشد و اگر كسي بدون اجازه دولت درصد خارج كردن اشيايي كه در فهرست آثار ملي ثبت شده برآيد اشياي مزبور ضبط دولت مي شود.

نسبت به اشيايي كه بر طبق ماده ۱۰ و ۱۴ اين قانون سهم كاشف شده اگر در فهرست آثار ملي ثبت نشده، دولت از دادن جواز صدور امتناع نخواهد نمود و اگر در فهرست مزبور ثبت شده مشمول مقررات ماده هيچدهم خواهد بود.

ماده ۱۸ - اشيايي كه از آثار ملي محسوب است هرگاه بخواهند تقاضاي جواز صدور نمايند دولت حق دارد از اجازه صدور امتناع نموده و به قيمتي كه صادر كننده براي صدور جواز در تقاضانامه خود اظهار کرده اتياع نمايد و اگر مالك از فروش به قيمت اظهار شده امتناع نمود جواز صدور داده نخواهد شد و هرگاه اجازه صدور داده شد معادل صدي پنج از قيمت عاده آن به تقويم مقوم دولتي حق صدور اخذ مي شود. اگر بين صاحب مال و مقوم اختلاف شود كميسيون مخصوصي كه تشكيل آن در نظامنامه اجرائي اين قانون پيش بيني مي شود رفع اختلاف خواهد نمود.

حق صدور مذكور در اين ماده غير از حقوق گمركي است كه بر طبق تعرفه گمركي از اين اشيا ماخوذ مي گردد.

صدور اشيايي كه از حفاري علمي با اجازه دولت حاصل شده و سهم كاشف باشد در هر حال جايز و از پرداخت هرگونه حقوق و عوارض معاف است.

ماده ۱۹ - برای تعیین شرایط تجارت اشیای عتیقه و همچنین اجرای کلیه مقررات این قانون نظامنامه مخصوصی تهیه شده و به تصویب هیات وزرا خواهد رسید.

ماده ۲۰ - اجازه هایی که تا کنون برای حفاری داده شده در صورت عدم موافقت با این قانون از درجه اعتبار ساقط است.